

ХАРМОНИЗИРАНЕ НА ПРОДЪЛЖАВАЩОТО ОБУЧЕНИЕ ЗА ШОФЬОРИ НА ТОВАРНИ ПРЕВОЗИ

Иван КОЛАРОВ

ikolarov@vtu.bg

*ВТУ “Тодор Каблешков”, София,
БЪЛГАРИЯ*

***Резюме:** В работата са изложени основни резултати, получени от разработването на международен проект “ES/06/B/F/PP-149518 „Хармонизирано обучение на транспортни специалисти (CT-TRANS: Formación Continua armonizada para el Sector del Transporte por Carretera) съгласно EN 2003/59/EC от 15.07.2003 г. за първоначално и продължаващо обучение на шофьори на определени превозни средства за пътници и товари.*

***Ключови думи:** шофьори на товари, EN 2003/59/EC от 15.07.2003 г. учебна програма и учебно съдържание.*

ВЪВЕДЕНИЕ¹

Транспортът е един от главните сектори на европейската икономика, а основен дял в него (45% и повече) заема превозът по пътната мрежа на Европа. Една от главните черти на транспортния сектор е изключителната интензификация на труда. Това изисква притежаване на определени компетенции от обслужващия персонал, осигуряващ безопасността на движение и обработка на товарите, а така също и качеството на обслужване на потребителите.

В пътно – транспортния сектор е налице значителни различия в методите за професионалното обучение на шофьорите в отделните страни на Европа. Продължаващото обучение на шофьорите се въвежда като задължително чрез EN 2003/59/EC от 15.07.2003 г. в обем от 35 часа на всеки 5 години. Уеднаквяването на изискванията към шофьорите се извършва чрез описание на необходимите и достатъчни компетенции за получаването на лиценз за управление на моторно превозно средство.

Основна задача на проекта е да посрещне нуждите от хармонизирано обучение на работното място на заетите в пътно – транспортния сектор. С тази цел на базата на изискванията на EN 2003/59/EC са създадени учебна програма и учебно съдържание на модул от програмата. Учебното съдържание е използвано за създаване на софтуер за електронно обучение на шофьорите. За изпълнението на тази цел е създаден колектив, включващ организации с опит в областта на обучението и експлоатацията на транспортни кадри, така и в създаването на софтуерни продукти.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Учебната програма се състои от пет модула. За всеки модул е съставен от списък на темите и конкретни изисквания за обучението (продължителност, цели и др.)

Основните задачи на курса за обучение са осъвременяване на специализирани знания за безопасността на движение по пътищата, обработка на товари, икономията на гориво, дейността на шофьора като междинно звено между „Превозвач” – „Клиент”. Знанията се доказват чрез успешно попълване на тест.

¹ Иван Коларов, доц.д-р, ул. “Гео Милев” № 158.

След преминаване на обучението, шофьорите трябва да разбират отговорността, която поемат вследствие участието си в трафика, а така също и влияние на действията им върху безопасността на пътя и околната среда, върху изискванията към транспортната фирма, да спазват основните принципи за безопасност на работното си място и на пътя.

Препоръчва се обучението да се провежда в групи от 16 обучаеми (по 4 в превозно средство за практическите занятия) в рамките на пет дена.

Предложената учебната програма е във вида:

Модул 1. Безопасно и екологично шофиране

Съставен е от темите:

Тема 1: Подготовка за шофиране, включваща проверка на изправността на автомобила и контрол на правилата за безопасност при товарене на автомобила и правилното разпределение на товара.

Тема 2: Физическо използване на автомобила, обхващаща подтемите: спазване на скоростните параметри на двигателя; избягване на прекомерните ускорения; използване на скоростната кутия според големината на товара и пътните условия; осигуряване ефективна употреба на средствата за намаляване на скоростта и спиране; използване на акумулираната в превозното средство кинетична енергия.

Тема 3: Шофиране в трафика - адаптиране управлението към условията на трафика; зачитане поведението на другите участници в трафика; въвеждане на теорията на зоните (не свободна – несигурна – потенциална опасност); спазване на правилата за движение и регулациите; осигуряване на добра видимост; анализ на ситуацията с оглед осигуряване на най-подходяща реакция.

Модул 2. Нормативи за броя на часовете за шофиране и за работното време

Съставен е на база темите:

Тема 1: Норматив за часовете за шофиране в Европейския съюз. Темата е свързана с изучаването на проблеми от областта на Европейските норми за шофиране, работа, готовност, почивка; повишаване на убеждението в шофьорите за необходимостта от прилаганите санкции при нарушение на правилата.

Тема 2 : Тахографи - обхваща материала записващи и отчитащи механизми - цифрови и аналогови тахографи; запис в условията на ненормална работа; повишаване на убеждението в шофьорите за необходимостта от прилаганите санкции при нарушение на правилата.

Тема 3: Национални трудови норми.

Тема 4: Местни норми относно продължителността на работното време. Включва разграничаване на периодите от време за шофиране, работа, разположение, почивка, а така също и изучаване на европейските норми и тяхното тълкуване в националния закон. Показано е и примерно задание за управление разпределението на времето в една транспортна фирма. Разработката на примерни задания дава обща представа за управлението на разпределението на времето в транспортната фирма. Като инструмент за обучение са използвани две принципно отличаващи се дестинации:

1) общ преглед на работния план на шофьорът за седмицата:

Ден	Работен план	Време за управ ление	Работно време	km
Понеделник	Товарене в SB до Zeebrügge	10	10	700
Вторник	Разтоварване в Zeebrügge, товарене в Gent, шофиране до AUT	9	12	630
Сряда	Gent - товарене Steirmark (Stmk) автомобили	10	10	700
Четвъртък	Разтоварване в Stmk – Товарене в Graz	9	13	630
Петък	Шофиране от Graz до Zeebrügge	9	9	630
Събота	Пътуване до Zeebrügge - пристигане	8	8	560

Неделя	Съкратено време за почивка (часа)	0	0	0
		55	62	3850
Понеделник	Разтоварване в Zeebrügge – пътуване до Gent – товарене в Gent	10	13	700
Вторник	Пътуване до Steirmark разтоварване, товарене в Graz	9	13	630
Сряда	шофиране Graz - Schwertberg – смяна на шофьора	6	8	420
Четвъртък	Време за балансиране			
Петък	Изравняване на почивните дни за седмица 1			
Събота	Почивни часове за седмицата (45 часа)			
Неделя				
		25	34	1750
	Всичко	80	96	5600
	Оставашо приведено време за четвъртък и петък за кратката седмица	10	0	

2) организация на работата на шофьора, маршрут по маршрут и ден по ден (примерът се отнася за маршрута на един шофьор в продължение на три дена) :

Понеделник	Ден 1	Отпътуване от Schwertberg
		Прекъсване Шофиране
		Прекъсване Шофиране
		Време за почивка
		Всичко
Вторник	Ден 2	Продължение за Zeebrügge
		Прекъсване Пристигане в Zeebrügge
		Разтоварване Продължаване до Gent
		Товарене Продължаване на курса
		Време за почивка
		Всичко
Сряда	Ден 3	Продължаване до Steyrtmark
		Прекъсване
		Продължаване до Stmk
		Прекъсване
		Продължаване до Stmk (разпределение)
		Време за почивка
		Всичко

Модул 3. Здравословно и лично състояние на шофьора

Включва темите:

Тема 1: Избягване на личния риск; включва области от физическото здраве на шофьорите.

Тема 2: Избягване на професионалния риск - ергономични принципи; движения и стойка; наличието на риск по пътищата

Тема 3: Сигурност - преодоляване на криминални рискове и превоза на нелегални имигранти; превантивно определяне и узаконяване на отговорността на транспортния оператор

Тема 4: Действие в извънредна ситуация - видове злополуки; справяне с извънредни ситуации.

Модул 4 Икономическа роля на шофьора

Включва темите:

Тема 1: Управление на документите – знания за използването на националните, европейските и международните документи, които шофьорът е длъжен да носи, за документите, необходими за пътните превозни средства, товарите, а така също и за митническите документи.

Тема 2: Развитие взаимоотношения с клиентите – подобряване на уменията на шофьора за представяне на собствените си умения; спазване на нормативната уредба на клиентите; управление на конфликтите и решаване на възникнали проблеми; докладване на възникналите за транспортната фирма трудности.

Модул 5. Безопасно товарене и транспортиране на стоки

Включва темите:

Тема 1 : Дейности преди товарене - подготовка на превозното средство за товарене; проверки относно сигурността и подреждането на товара, уплътнения, налягане; проверка на вместимостта на резервоара; избор на план за подреждане.

Тема 2 : Дейности по време на товарене - осигуряване на ефективно сътрудничество между шофьора и оператора на товара; осигуряване на присъствие на шофьора по време на товарене; знания за потенциалните възможности за възникване на опасности събития.

Тема 3 : Дейности след натоварване – извършване на всички проверки и контроли; знания за правилните условия за подреждане; работа с документите.

Тук са налице следните специфични изисквания (транспортиране с превозното

средство): автомобилен транспорт; транспорт на течни товари; транспорт на опасни товари.

В края на всеки модул е предложен тест за проверка на знанията на шофьорите.

На базата на темите в Модул 1 е създадено учебно съдържание, разработено за провеждане на електронно обучение. В началото на всяка тема е изложено учебното съдържание, а в последствие е приложен тест за проверка на усвоените знания. В момента модулът за обучение е разположен на адрес <http://www.net-mex.hu/cttrans2/>.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на изпълнение на проекта е хармонизирано продължаващото обучение на заетите в пътно – транспортния сектор съгласно изискванията на EN 2003/59/ЕС. Създадени учебна програма и учебно съдържание на модул от програмата, като учебното съдържание е използвано за създаване на пилотен софтуер за електронно обучение на шофьорите. Резултатите от проекта ще подпомогнат на специализираните учебни центрове да предложат на шофьорите подходящо продължаващо обучение.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] <http://www.net-mex.hu/cttrans2/>
 [2] <http://www.portare.org/>.

Приложение: Общ вид на първа страница на модул 1.

въведение

Тема 1: Подготовка за шофиране
 Тази тема дава полезна информация за необходимите проверки и правила за осигуряване на безопасност на движението и при товарно-разтоварна дейност.

Тема 2: Правилна употреба на механизмите на превозното средство
 В тази тема са обяснени основни аспекти в използването на превозното средство, като е акцентирано на поведението на пътя с оглед намаляването на разхода на гориво и на замърсяването на околната среда.

Тема 3: Шофиране в пътният трафик
 Темата е насочена към адаптиране на поведението на шофьора към пътните условия и предвиждане на опасни ситуации, спазване на правилата за движение, както и уважение на другите участници в движението.

Крайно оценяване: Оценяване на знанията
 Тук са изложени въпросници за оценка на знанията на шофьорите.

choose your language

CT-TRANS

Leonardo da Vinci

Работата е реализирана по проект ”ES/06/B/F/PP-149518 „Хармонизирано обучение на транспортни специалисти (CT-TRANS: Formación Continua armonizada para el Sector del Transporte por Carretera), подкрепен от програма “Леонардо да Винчи”.

HARMONIZATION OF CONTINUES TRAINING OF DRIVERS OF CERTAIN ROAD VEHICLES FOR THE CARRIAGE OF GOODS

Ivan KOLAROV

*Higher School of Transport “Todor Kableshkov”,
BULGARIA*

***Abstract:** Main results obtained byInternationa project ”ES/06/B/F/PP-149518 CT-TRANS: Formación Continua armonizada para el Sector del Transporte por Carreter according DIRECTIVE 2003/59/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 July 2003 on the initial qualification and periodic training of drivers of certain road vehicles for the carriage of goods or passengers are presented here.*

***Key words:** drivers of goods, e-learning, curriculum and training content.*